

○ ירמיהו פרק לב

לתלמידי 5 יח"ל

מבוא

פרק לב עוסק בסוף ימי צדקיהו בשנה העשירית למלכותו - כשנה לפני החורבן. בפרק זה מתבקש ירמיהו על ידי ה' לקנות שדה בענתות הנמצאת כבר תחת כיבוש בבל. ירמיהו מתפלא על כך, ופונה לה' בתפילה ובשאלה מדוע עליו לקנות את השדה. בתשובת ה' נאמר לו כי מעשה זה בא לסמל את הנחמה שתבוא אחר החורבן והגלות.

שאלות מכוונות למידה

- מדוע נדרש ירמיהו לקנות את השדה מחנמאל?
- מדוע התפלל ירמיהו לאחר מעשה הקניין?
- מהי תשובת ה' לירמיהו?

הרקע ההיסטורי

ירמיהו פרק לב

- הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֵל יְרֵמְיָהוּ מֵאֵת ה' בְּשָׁנָה הָעֲשָׂרִית לְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיא הַשָּׁנָה שְׁמֹנֶה עָשָׂרָה לְנְבוּכַדְרֶאֶצַּר :
- וְאִזְ חֵיל מֶלֶךְ בָּבֶל צָרִים עַל יְרוּשָׁלַם וַיְרַמְיָהוּ הַנְּבִיא הָיָה כְּלוּא בְּחֶצֶר הַמְטָרָה אֲשֶׁר בֵּית מֶלֶךְ יְהוּדָה :
- אֲשֶׁר כָּלְאוּ צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לְאֹמֶר מַדּוּעַ אַתָּה נִבְּא לְאֹמֶר כֹּה אָמַר ה' הֲנִנִי נָתַן אֶת הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ בָּבֶל וּלְכַדָּה :
- וְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא יִמְלֹט מִיַּד הַכַּשְׂדִּים כִּי הִנְתָּן יָנְתָן בְּיַד מֶלֶךְ בָּבֶל וְדָבַר פִּי עִם פִּי וְעֵינָיו אֶת עֵינָיו תִּרְאֶינָה :
- וּבָבֶל יוֹלֵךְ אֶת צִדְקִיָּהוּ וְשָׁם יִהְיֶה עַד פְּקֻדֵי אֹתוֹ נָאֵם ה', כִּי תִלְחַמוּ אֶת הַכַּשְׂדִּים לֹא תִצְלְחוּ : פ

1. פרק לב פותח בתיאור הרקע למאורע שמתואר בהמשך הפרק, עיין בפסוקים א-ה, והשלם בלשונך את הטבלה

	זמנה של הנבואה
	המיקום של הצבא הבבלי
	המקום שבו נמצא ירמיהו
	הסיבה למיקום של ירמיהו

קניית השדה

ירמיהו פרק לב

- (ו) ויאמר ירמיהו הִזָּה דְבַר ה' אֵלַי לֵאמֹר:
 (ז) הִנֵּה חֲנַמְאֵל בֶּן שֵׁלֶם דָּדֶךָ בָּא אֵלֶיךָ לֵאמֹר קְנֵה לְךָ אֶת שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹתַי כִּי לְךָ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה לְקִנּוֹת:
 (ח) וַיָּבֵא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן דָּדִי כְדָבַר ה' אֵל חֲצַר הַמְטָרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי
 קְנֵה נָא אֶת שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹתַי אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּנִימִין כִּי לְךָ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה וְלְךָ הַגְּאֻלָּה קְנֵה לְךָ וְאָדַע כִּי דָבַר ה' הוּא:
 (ט) וַאֲקַנְהָ אֶת הַשָּׂדֶה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן דָּדִי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹתַי וְאִשְׁקָלָהּ לִּי אֶת הַכֶּסֶף שִׁבְעָה שְׁקָלִים וְעֵשְׂרֵה הַכֶּסֶף:

משפט הירושה והגאולה

ירמיהו מקבל בנבואה הודעה מאת ה' שחנמאל בן שלם דודו עומד להגיע אליו ולבקש שיקנה ממנו את השדה שלו בענתות, ואכן חנמאל מגיע אליו ומבקש זאת בנימוק "כי לך משפט הירשה ולך הגאולה". מהו "משפט הירושה והגאולה"?

במדבר פרק כז, יא

וְאִם אֵין אַחִים לְאָבִיו וְנִתְתָּם אֶת נַחְלָתוֹ לְשָׂאֲרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ וְהִיְתָה לְבְנֵי שְׂרָאֵל לְחֶקֶת מִשְׁפַּט כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה:

ויקרא פרק כה, כה

כִּי יָמוּת אָחִיד וּמְכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גֹאֲלוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו וְגֹאֵל אֶת מִמְכַר אָחִיו:

מהר"י קרא ירמיהו לב, ז-ח

כי לך משפט הירושה ולך הגאולה קנה לך - אילו הייתי מת בלא בנים, אתה היית ראוי ליורשני, ואילו הייתי מוכר אותו לאחר, הדין עליך לגאול אותו מיד הקונה, ואפילו לא היית יורשי, לך הגאולה, דכתיב "או דודו או בן דודו יגאלינו" (ויקרא כה, מט).

2. עיין במקורות לעיל, וענה על פיהם:

א. מהו "משפט הירושה"? ומהו "משפט הגאולה"?

ב. מדוע חנמאל פונה דווקא לירמיהו שיקנה את השדה שלו?

מהר"י קרא ירמיהו פרק לב, ח

ואדע כי דבר ה' הוא - כלומר: בקושי ובמרירות לב קניתי, שהרי כשדים נלחמים על העיר, והסוללות באו העיר ללוכדה, וזה אומר לי שאקנה שדהו אשר בענתות. ולפי שבא אלי בדבר ה' לא יכולתי לעכב.

3. ירמיהו אומר במפורש שהסיבה היחידה שהוא קנה את השדה היא רק משום שהוא ידע שזה רצון ה': "וְאָדַע כִּי דָבַר ה' הוּא הוּא וְאִקְנֶה אֶת הַשָּׂדֶה".

א. לפי הפשט, מנין ירמיהו ידע בוודאות שרצון ה' שהוא יקנה את השדה מחנמאל?

ב. לפי המהר"י קרא, למה סביר להניח שירמיהו לא היה קונה את השדה אלמלא הידיעה הברורה שלו שזה רצונו של ה'? מה עשויים היו להיות השיקולים של ירמיהו לא להיענות להצעתו של חנמאל?

העסקה ודרכי ביצועה

ירמיהו פרק לב

(ט) וְאֶקְנֶה אֶת הַשָּׂדֶה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן דָּדַי אֲשֶׁר בְּעֵנְתוֹת וְאֲשַׁקְלֶה לוֹ אֶת הַכֶּסֶף שִׁבְעָה שְׁקָלִים וְעֶשְׂרֵה הַכֶּסֶף :
 (י) וְאֶכְתֹּב בְּסֵפֶר וְאֶחְתֹּם וְאֶעֱד עֵדִים וְאֲשַׁקֵּל הַכֶּסֶף בְּמֵאזְנַיִם :
 (יא) וְאֶקַּח אֶת סֵפֶר הַמְקָנָה אֶת הַחֲתוּם הַמְצֹנָה וְהַחֲקִים וְאֶת הַגְּלוּי :
 (יב) וְאֶתֵּן אֶת הַסֵּפֶר הַמְקָנָה אֶל בְּרוּךְ בֶּן נְרִיָּה בֶּן מַחְסֵיָה
 לְעֵינַי חֲנַמְאֵל דָּדַי וְלְעֵינַי הָעֵדִים הַכֹּתְבִים בְּסֵפֶר הַמְקָנָה לְעֵינַי כָּל הַיְהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בְּחֶצֶר הַמְטָרָה :
 (יג) וְאֶצְוֶה אֶת בְּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם לֵאמֹר :
 (יד) כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹחַ אֶת הַסֵּפֶר הַמְקָנָה הַזֶּה וְאֶת הַחֲתוּם וְאֶת סֵפֶר הַגְּלוּי הַזֶּה וְנִתְּתָם בְּכָלִי חֶרֶשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים : ס
 (טו) כִּי כֹה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יִקְנוּ בְּתִים וְשָׂדוֹת וְכַרְמִים בְּאַרְצָהּ הַזֹּאת : פ

4. לפי פסוקים ט-י, מה הם שלושת הדברים שיוצרים את העסקה של קניית השדה? **צטט והסבר**.
5. בפסוק יא מתואר שטר המכר: "וְאֶקַּח אֶת סֵפֶר הַמְקָנָה אֶת הַחֲתוּם הַמְצֹנָה וְהַחֲקִים וְאֶת הַגְּלוּי". הסבר בלשונך את המושגים שנזכרים בפסוק זה.

	"ספר המקנה"
שטר המכר נכתב בשני עותקים: (1) "חתום": עותק של שטר מכר שנגלל, נקשר בחוטים ונחתם בחותם שלא איפשר לקרוא את הכתוב במגילה, אלא אם כן שברו את החותמת ופתחו אותה. ספר זה אי אפשר לזייף או לשנות, ונהגו לפתוח אותו רק במקרים יוצאים מן הכלל, כאשר התעורר ספק ביחס לקניין. (2) "גלוי": עותק נוסף של שטר המכר שנשאר פתוח, ושימש לעיון לא רישמי, מבלי שיהיה צורך לפתוח את הספר החתום.	"ספר המקנה החתום" "ספר המקנה הגלוי"

המשמעות הסמלית של קניית השדה

רד"ק ירמיהו יב, יד

למען יעמדו ימים רבים - עד שוב הגולה, שאז תתקיים נבואת "עוד יקנו בתים". ולהיות לאות לשיבת הגלות צוה האל לקנות השדה לנחמה לישראל, שלא יחשבו שאבדה תקותם אם יגלו.

6. עיין בפסוקים יב-טו, ובדברי הרד"ק, וענה.
 מה הסיבה שה' שרצה שירמיהו יקנה את השדה של חנמאל? **בסס** את תשובתך על לשון הכתוב.
7. "וְאֶתֵּן אֶת הַסֵּפֶר הַמְקָנָה אֶל בְּרוּךְ בֶּן נְרִיָּה בֶּן מַחְסֵיָה, לְעֵינַי חֲנַמְאֵל דָּדַי וְלְעֵינַי הָעֵדִים הַכֹּתְבִים בְּסֵפֶר הַמְקָנָה לְעֵינַי כָּל הַיְהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בְּחֶצֶר הַמְטָרָה. וְאֶצְוֶה אֶת בְּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם לֵאמֹר... " (יב-ג). מדוע ירמיהו מדגיש ארבע פעמים שכל העיסקה הזאת נעשתה לעיני כל הנוכחים?
8. "כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְקוֹחַ אֶת הַסֵּפֶר הַמְקָנָה הַזֶּה וְאֶת הַחֲתוּם וְאֶת סֵפֶר הַגְּלוּי הַזֶּה וְנִתְּתָם בְּכָלִי חֶרֶשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים" (יד). מדוע ירמיהו ציווה לשמור את שטר המכר "בכלי חרש"?

תפילת ירמיהו ותמיהותו

9. בטבלה שלפניך מובאת תפילת ירמיהו שאותה הוא התפלל לה' מיד לאחר שהוא קנה את השדה של חנמאל. כתוב בלשונך, בעמודה השמאלית, מה התוכן המרכזי של כל אחד מארבעת חלקי התפילה.

	<p>ירמיהו פרק לב</p> <p>(טז) וְאֶת־פֶּלֶל אֶל ה' אֲחֵרֵי תַתִּי אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶל בְּרוּךְ בֶּן נְרִיָּה לֵאמֹר :</p> <p>(יז) אָהָה אֲדַנִּי ה' הִנֵּה אֲתָה עֹשִׂיתָ אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ בְּכַחַד הַגְּדוּל וּבְזָרְעָה הַנְּטוּיָה</p> <p>לא יפלא ממך כל דבר :</p> <p>(יח) עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֲלֹפִים וּמְשָׁלֵם עֹון אָבוֹת אֶל חֵיק בְּנֵיהֶם אֲחֵרֵיהֶם</p> <p>הַאֵל הַגְּדוּל הַגְּבוּר ה' צָבָאוֹת שְׁמוֹ :</p> <p>(יט) גְּדֹל הַעֲצָה וְרַב הָעֲלִילָה</p> <p>אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקוּחוֹת עַל כָּל דָּרָכֵי בְּנֵי אָדָם לְתַת לְאִישׁ כְּדַרְכֵּיו וְכַפְרֵי מַעַלְלָיו :</p> <p>(כ) אֲשֶׁר שִׁמְתָּ אֲתוֹת וּמִפְתִּיִם בְּאָרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּבְיִשְׂרָאֵל וּבְאֲדָם</p> <p>וַתַּעֲשֶׂה לָּךְ שֵׁם פִּיּוֹם הַזֶּה :</p> <p>(כא) וַתֵּצֵא אֶת עַמֶּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם</p> <p>בְּאֲתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְיַד חֲזָקָה וּבְאֲזִרוּעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָא גְדוּל :</p> <p>(כב) וַתִּתֵּן לָהֶם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֶם לְתַת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ :</p>
	<p>(כג) וַיָּבֵאוּ וַיִּרְשׁוּ אֹתָהּ</p> <p>וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלְךָ וּבַתּוֹרַתְךָ לֹא הִלְכוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתָה לָהֶם לַעֲשׂוֹת לֹא עָשׂוּ</p>
	<p>וַתִּקְרָא אֹתָם אֶת כָּל הַרְעָה הַזֹּאת :</p> <p>(כד) הִנֵּה הַסְּלִלוֹת בָּאוּ הָעִיר לְלַכְדָּה</p> <p>וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַכַּשְׂדִּים הַנְּלַחְמִים עָלֶיהָ מִפְּנֵי הַחֶרֶב וְהָרָעַב וְהַדָּבָר</p> <p>וְאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ הָיָה וְהִנֵּה רָאָה :</p>
	<p>(כה) וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֵלַי אֲדַנִּי ה'</p> <p>קנה לך השדה בכסף והעד עדים</p> <p>והעיר נתנה ביד הכשדים!?</p>

10. מדוע ירמיהו מאריך מאוד בתפילתו בתיאור הגדולה של ה' (רמז : שים לב לפסוק כה)

הקושי על התפילה של ירמיהו

ירמיהו ביצע את המוטל עליו ללא ערעור או ויכוח. אך משסיים לעשות את צו ה' הוא פונה אל ה', ובסוף תפילתו **בפסוקים כד-כה**, הוא מבטא את הקושי שיש לו לבצע את ציווי ה' לקנות את השדה: "הֲנִי הַסְלֹלוֹת בָּאוּ הָעִיר לְלַכְדָּה וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַפְּשָׁדִים הַנִּלְחָמִים עָלֶיהָ מִפְּנֵי הַחֶרֶב וְהָרֶעַב וְהַדָּבָר וְאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ הָיָה וְהַנֶּדָּה רָאָה. וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֵלַי אֲדַנִּי ה' קְנֵה לְךָ הַשָּׂדֶה בַּפְּסָף וְהָעֵד עֲדִים וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַפְּשָׁדִים"!! אך תמיהה זו קשה, הרי ירמיהו כבר קיבל הסבר מפורש לפני כן, **בפסוק טו**, שקניית השדה יש לה משמעות הסמלית: "כִּי כֹה אָמַר ה' צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יִקְנֻוּ בְּתִים וְשָׂדוֹת וְכַרְמִים בְּאֶרֶץ הַזֹּאת"!? מדוע אחרי שהוא כבר קיבל הסבר הוא שואל?

11. לפניך שני פרשנים שעסקו בשאלה זו, הסבר **בלשונך** את תשובתיהם ואת הראיות שלהם.

שים לב עליך לדעת את שני הפירושים

רד"ק, ירמיהו לב יז-יח	עקידת יצחק, שער סט
<p>אתה - ידעת. וחשב ירמיהו, כי אולי שב אפו מהם ברוב חסדיו, וזכר להם חסדי אבות הראשונים, לפיכך אמר: "עֲשֵׂה חֶסֶד לְאֲלֵפִים". שאם לא כן, למה אמר שיקנה השדה, והעיר קרובה להיכבש? וזה עניין תפילתו.</p>	<p>ועל כל פנים צריכים היינו לומר, כי תפילת ירמיה קדמה לאמרו אל ברוך בן נריה "עוד יקנו בתים" (טו) ... וקרא (והפסוק) מסייע לנו, שאמר "וְאֲתַפְּלֵל אֶל ה' אֱחָרֵי תִתִּי אֶת סִפְרֵי הַמִּקְנָה אֶל בְּרוּךְ בֶּן נָרְיָה לְאֹמֶר" (טז), כלומר (מיד) אחר שנתתו לו לבד, ולא אחר שאמרתי לו "עוד יקנו בתים" וגו'. גם כי מאמר "כי כה אמר ה' עוד יקנו בתים וגו'" הוא בפסוק פרשה לפניו ולאחריו (פסוק המהווה פרשת מסורה עצמאית הנפרדת ממה שלפניה וממה שאחריה). ואי אפשר להיות בענין אחר, כי איך הוקשה עליו העניין אחר שגילה לו סודו?</p>

תשובת ה' לירמיהו

12. בטבלה שלפניך מובאת תשובת ה' ל תפילת ירמיהו ולתמיהתו.

כתוב **בלשונך**, בעמודה השמאלית, מה התוכן המרכזי של כל אחד משלושת חלקי תשובת ה' לירמיהו.

	<p>ירמיהו פרק לב</p> <p>(כו) וַיְהִי דְבַר ה' אֶל יְרֵמְיָהוּ לֵאמֹר:</p> <p>(כז) הֲנִהּ אֲנִי ה' אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר הַמִּמְּנִי יִפְּלֵא כָל דְּבָר:</p> <p>(כח) לָכֵן כֹּה אָמַר ה'</p> <p>הֲנִי נִתְּן אֶת הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד הַכַּשְׂדִּים וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וּלְכַדָּה:</p> <p>(כט) וּבָאוּ הַכַּשְׂדִּים הַנִּלְחָמִים עַל הָעִיר הַזֹּאת וְהִצִּיתוּ אֶת הָעִיר הַזֹּאת בָּאֵשׁ וּשְׂרָפוּהָ וְאֵת הַבְּתָרִים אֲשֶׁר קָטְרוּ עַל גְּבוּלֵיהֶם לִבְעַל וְהִסְכוּ נְסֻכִים לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְּעִסֵּנִי:</p> <p>(ל) כִּי הִיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יְהוּדָה אֲדָף עֲשִׂים הַרְעָה בְּעֵינַי מִנְעֲרֹתֵיהֶם כִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲדָף מִכְּעִסִּים אֲתִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם נָאִם ה':</p> <p>(לא) כִּי עַל אַפִּי וְעַל חֲמֹתִי הִיָּתָה לִי הָעִיר הַזֹּאת לִמּוֹן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּנוּ אוֹתָהּ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה לְחִסְרָהּ מֵעַל פְּנֵי:</p> <p>(לב) עַל כָּל רַעַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר עָשׂוּ לְהַכְּעִסֵּנִי הִמָּה מַלְכֵיהֶם שְׂרִייהֶם כִּהְנִייהֶם וּנְבִיאֵיהֶם וְאִישׁ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל וְרוּשָׁלַם:</p> <p>(לג) וַיִּפְּנוּ אֵלַי עֵרָף וְלֹא פָּנִים וְלִמַּד אֶתֶם הַשֶּׁפֶס וְלִמַּד וְאִינָם שְׂמָעִים לְקַחַת מוֹסָר:</p> <p>(לד) וַיִּשְׁמְעוּ שְׂקוּצֵיהֶם בְּבֵית אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו לְטִמְאוֹ:</p> <p>(לה) וַיִּבְנוּ אֶת בָּמוֹת הַבְּעַל אֲשֶׁר בָּגִיאוּ בְּנִי הַנֶּס לְהַעֲבִיר אֶת בְּנֵיהֶם וְאֶת בְּנוֹתֵיהֶם לְמַלְאָךְ אֲשֶׁר לֹא צוּיָתִים וְלֹא עֲלֵתָה עַל לְבָבִי לַעֲשׂוֹת הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת לְמַעַן הַחֲטִיֵּא אֶת יְהוּדָה: ס</p>
	<p>(לו) וַעֲתָה לָכֵן כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל</p> <p>אֶל הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים נִתְּנָה בְּיַד מֶלֶךְ בָּבֶל בְּחָרֵב וּבְרָעַב וּבְדָבָר:</p> <p>(לז) הֲנִי מְקַבֵּץ מִכָּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדְחִיתִים שָׁם בְּאִפִּי וּבְחֲמֹתִי וּבְקֶצֶף גְּדוֹל וְהִשְׁבַּתִּים אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהִשְׁבַּתִּים לְבָטָח:</p> <p>(לח) וְהָיוּ לִי לְעַם וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים:</p> <p>(לט) וְנִתְּתִי לָהֶם לֵב אֶחָד וְדָרָךְ אֶחָד לִירְאָה אוֹתִי כָּל הַיָּמִים לְטוֹב לָהֶם וּלְבִנְיָהֶם אֲחֵרֵיהֶם:</p> <p>(מ) וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית עוֹלָם אֲשֶׁר לֹא אֲשׁוּב מֵאַחֲרֵיהֶם לְהִיטִיבֵי אוֹתָם וְאֵת יִרְאָתִי אֲתֹן בְּלִבָּבְכֶם לְבִלְתִּי סוּר מֵעָלַי:</p> <p>(מא) וְשִׁשְׁתִּי עָלֵיהֶם לְהִטִּיב אוֹתָם וּנְטַעְתִּים בְּאֲרָץ הַזֹּאת בְּאֶמֶת כָּל לְבָבִי וּבְכָל נַפְשִׁי: ס</p>
	<p>(מב) כִּי כֹה אָמַר ה' כֹּה אֲשֶׁר הִבְאֵתִי אֶל הָעָם הַזֶּה אֶת כָּל הַרְעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת כֹּן אֲנֹכִי מֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי דֹבֵר עֲלֵיהֶם:</p> <p>(מג) וְנִקְנָה הַשָּׂדֶה בְּאֲרָץ הַזֹּאת</p> <p>אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים שְׂמָמָה הִיא מֵאִין אֲדָם וּבְהִמָּה נִתְּנָה בְּיַד הַכַּשְׂדִּים:</p> <p>(מד) שְׂדוֹת בְּכַסֵּף יִקְנוּ וְכִתּוּב בְּסֵפֶר וְחֲתוּם וְהָעֵד עֲדִים בְּאֲרָץ בְּנִימֹן וּבְסִבְיָבִי וְרוּשָׁלַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הַחֵר וּבְעָרֵי הַשְּׂפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי אֲשִׁיב אֶת שְׁבוֹתָם נָאִם ה': פ</p>

הפתיחה של תשובת ה'

ה' פותח את תשובתו לירמיהו במילים: "הנה אני ה' אלהי כל בשר הממני יפלא כל דבר" בכך הקב"ה משיב לירמיהו באותה מטבע לשון שירמהו פתח את תפילתו: "אקה אדני ה' הנה אתה עשית את השמים ואת הארץ בכלך הגדול ובזרעך הנטויה לא יפלא ממך כל דבר", במילים אלו ה' אומר: אתה מתפלא על הדברים, הרי ממני לא יפלא דבר.

נבואת הנחמה והגאולה

13. לאחר שירמיהו שומע מפי ה' את בשורת הפורענות והתוכחה, ה' מבשר לו שתבוא תקופת הנחמה והגאולה. עיין בפסוקים לו-מא וכתוב **בלשונך שישה** דברים שמאפיינים את תקופת הנחמה והגאולה.

"כאשר הבאתי את כל הרעה... כן אנוכי מביא עליהם את כל הטובה"

ירמיהו פרק לב, מב

כי כה אָמַר ה'

כָּאֲשֶׁר הִבֵּאתִי אֶל הָעָם הַזֶּה אֶת כָּל הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת

כֵּן אֲנֹכִי מֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי דֹבֵר עֲלֵיהֶם :

14. בדברי הנחמה של ה' על הפורענות הקשה שתבוא הוא אומר לירמיהו את הרעיון: "כאשר הבאתי את כל הרעה... כן אנוכי מביא עליהם את כל הטובה" הסבר מדוע יש בדברים הללו דברי נחמה?

בבלי מסכת מכות כד, ב¹

פַּעַם אַחַת הָיוּ רַבֵּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא עוֹלְוִין לִירוּשָׁלַיִם.

כִּינּוּ שֶׁהִגִּיעוּ לָהֶר הַצּוֹפִים קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם.

כִּינּוּ שֶׁהִגִּיעוּ לָהֶר הַבַּיִת, רָאוּ שׁוֹעַל שֶׁיֵּצֵא מִבַּיִת קִדְשֵׁי הַקֹּדֶשִׁים,

הִתְחִילוּ הֵן בּוֹכִין וְרַבִּי עֲקִיבָא מִצָּחַק. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי מָה אַתָּה מִצָּחַק?

אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מָה אַתֶּם בּוֹכִים?

אָמְרוּ לוֹ, מִקּוֹם שֶׁפְּתוּב בּוֹ: "וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמֵת" (במדבר א, נא) וְעַכְשָׁיו שׁוֹעֲלִים הֵלְכוּ בּוֹ וְלֹא נִבְּרָה?

אָמַר לָהֶן: לֵכְדוּ אֲנִי מִצָּחַק, דְּכַתִּיב: "וְאָעִידָה לִּי עֲדִים נְאֻמָּנִים אֶת אֹרְיָה הַכֹּהֵן וְאֶת זְכַרְיָה בֶּן יְבִרְכָהוּ" (ישעיהו ח, ב),

וְכִי מָה עֲנִין אֹרְיָה אֶצֶל זְכַרְיָה? אֹרְיָה בְּמִקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וְזְכַרְיָה בְּמִקְדָּשׁ שְׁנִי! אֶלָּא, תֵּלָה הַפְּתוּב נְבוֹאָתוֹ שֶׁל זְכַרְיָה

בְּנְבוֹאָתוֹ שֶׁל אֹרְיָה, בְּאֹרְיָה כְּתִיב: "לָכֵן בְּגִלְלָכֶם צִיּוֹן שְׁדָה תִּחְרַשׁ וִירוּשָׁלַם עֵינַי וְתִהְיֶה וְהָרַ הַבַּיִת לְבָמוֹת יַעַר" (מיכה ג

יב) בְּזְכַרְיָה כְּתִיב: "עַד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחֲבוֹת יְרוּשָׁלַם" (זכריה ח, ד), עַד שֶׁלֹּא נִתְקַיְּמָה נְבוֹאָתוֹ שֶׁל אֹרְיָה - הִיִּיתִי

מִתְנַרָּא שֶׁלֹּא תִתְקַיְּמֶם נְבוֹאָתוֹ שֶׁל זְכַרְיָה, עַכְשָׁיו שֶׁנִּתְקַיְּמָה נְבוֹאָתוֹ שֶׁל אֹרְיָה - בִּידוּעַ שֶׁנְבוֹאָתוֹ שֶׁל זְכַרְיָה מִתְקַיְּמָת.

בְּלִשׁוֹן הַזֶּה אָמְרוּ לוֹ: עֲקִיבָא, נְחַמְתָּנוּ! עֲקִיבָא, נְחַמְתָּנוּ!

15. מה רעיון המשותף לדברי ה' בפסוק מב, ולדברי רבי עקיבא בגמרא במסכת מכות?

¹ מקבילה של אגדה זו מופיעה גם בילקוט שמעוני תורה פרשת עקב רמז תתסה.

תשובת ה' לתמיהתו של ירמיהו

ירמיהו פרק לב

(מג) ונתנה השדה בארץ הזאת אשר אתם אמרים שממה היא מאין אדם ובהמה נתנה ביד הפשדים:
(מד) שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים בארץ בנימן
ובסביבי ירושלים ובערי יהודה ובערי החר ובוערי השפלה ובערי הנגב כי אשיב את שבותם נאם ה' : פ

אחרי ההקדמה הארוכה של ה' על נבואת הפורענות ונבואת הנחמה, בסוף דבריו, בפסוקים מג-מד, ה' עונה ישירות לשאלה ששאל ירמיהו בתפילתו:

ירמיהו פרק לב

(כד) הנה הסללות באו העיר ללכדה
והעיר נתנה ביד הפשדים הנלחמים עליה מפני החרב והרעב והדבר ואשר דברת הנה והנך ראה:
(כה) ואתה אמרת אלי אדני ה' קנה לך השדה בכסף והעד עדים והעיר נתנה ביד הפשדים!?

16. כיצד יש בדברים שה' אומר לירמיהו, בפסוקים מג-מד, מענה לשאלתו?